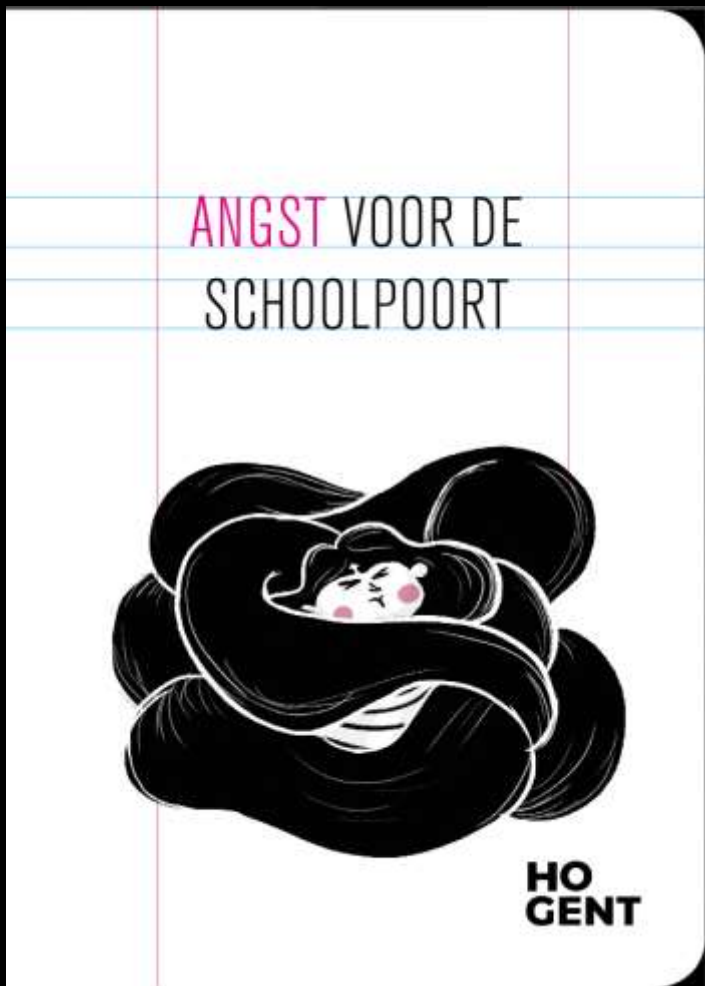

1. Wat is
Schoolweigering

2. Hoe pak je het
aan?

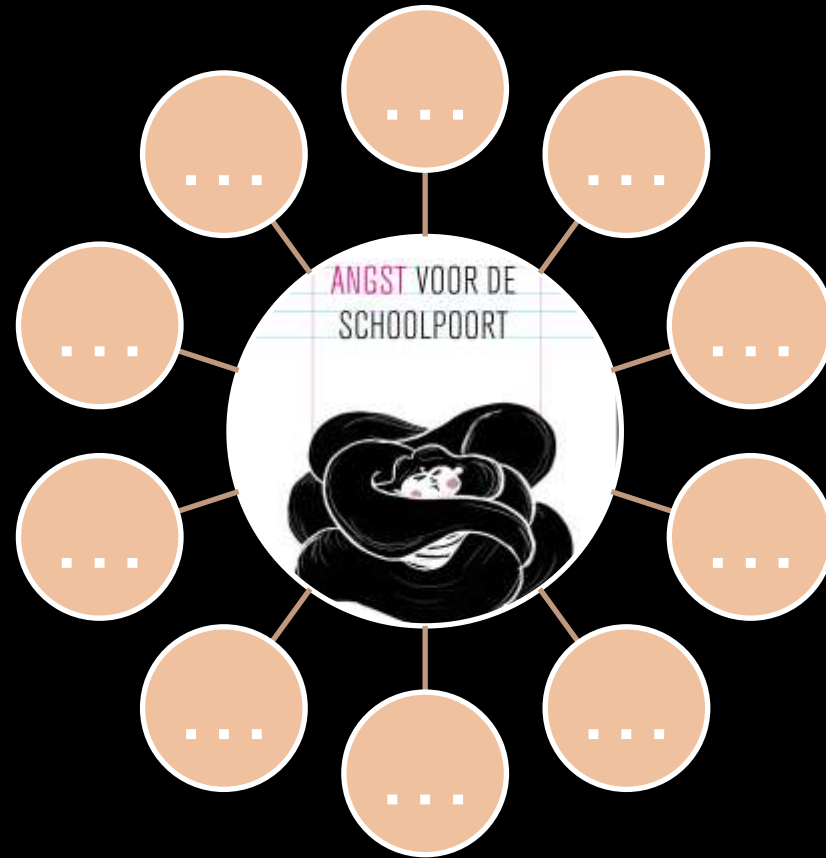
www.hogent.be/angstvoordeschoolpoort

Griet De Nys
Griet.DeNys@hogent.be

**HO
GENT**

1. Wat is Schoolweigering

2. Hoe pak je het aan?

**HO
GENT**

1. Wat is schoolweigering

- (H)erkennen
- Onrust als basis
- Kenmerken

Angst voor de schoolpoort

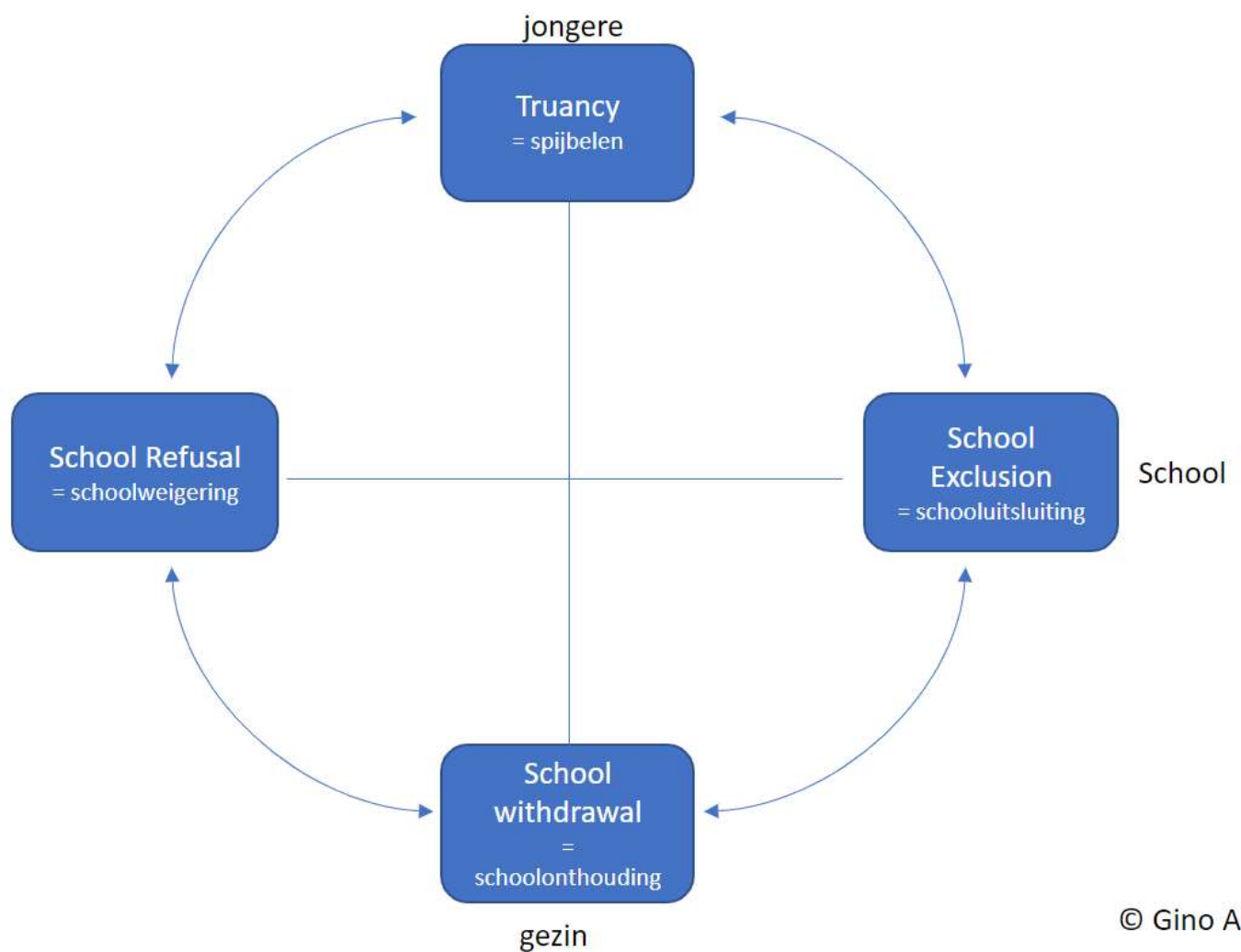
2. Hoe pak je het aan?

HO
GENT

1. Wat is schoolweigering

- (H)erkennen
- Onrust als basis
- Kenmerken

2. Hoe pak je het aan?

*Ik kreeg telefoon van de school
dat mijn dochter er niet was.
Ze bleek in een bushokje te zitten,
huilend en kon alleen zeggen:
'Ik kan niet naar school, **het gaat niet**'.*

Onrust aan de basis

1. Wat is schoolweigering

- **(H)erkennen**
- **Onrust als basis**
- **Kenmerken**

2. Hoe pak je het aan?

Angst voor de schoolpoort

Onderscheid met schoolfobie: Bij wat doorgaans als een fobie beschouwd wordt, zal de angst eerder escaleren in de aanwezigheid van het te vrezen object of situatie (in dit geval de school). De angst blijft aanwezig zolang het te vrezen object of situatie in de nabijheid is. Eens de schoolweigeraar daarentegen op school aanwezig is, vermindert of stopt vaak de emotionele ontreddeering. Dit neemt niet weg dat de weigering (onrust) de dag erop zich opnieuw kan voordoen.

Onderscheid met spijbelen:

- Spijbelen wordt vaak geassocieerd met antisociaal gedrag.
- De emotionele onrust m.b.t. de school ontbreekt bij spijbelen. Vooral bij aanvang van de schoolweigeringsproblematiek, waar de emotionele onrust duidelijk aanwezig is, is het onderscheid tussen spijbelen en schoolweigering duidelijk.
- De ouders zijn vaak niet op de hoogte van het schoolverzuim.
- Tijdens de afwezigheid op school kan de spijbelaar ook buitenshuis vertoeven.
- School weigerende leerlingen zijn vaak leerlingen met een hoog streefniveau en een goede werkhouding, waarbij ouders waarde hechten aan het naar school gaan om later een opleiding te kunnen volgen. Bij spijbelen zien we leerlingen die meestal niet gemotiveerd zijn voor schoolse zaken en de ouders het belang van naar schoolgaan veelal niet of nauwelijks ondersteunen.
- School weigerende leerlingen hebben een heel sterke band met hun ouders.

**HO
GENT**

*Als iemand zou zeggen
- wat is er eigenlijk aan de hand –
wat zou je dan zeggen?*

*“Dat ik het niet weet.
Dat het leuk zou zijn als ik het zou weten.”
(B. 12 jaar)*

Waarom? Wat is de oorzaak?

1. Wat is schoolweigering

- (H)erkennen
- Onrust als basis
- Kenmerken

2. Hoe pak je het aan?

1. *Het vooruitzicht om naar school te gaan brengt (of bracht in het verleden) grote emotionele onrust te weeg. Deze klachten verminderen/verdwijnen als de jongere thuis mag blijven.*
 - *Mogelijke kenmerken zijn stress, spanning, paniek, onrust*
 - *Het kan plots ontstaan of geleidelijk, deels of volledig, maar is meestal progressief wat kan leiden tot een volledige schoolafwezigheid (soms van lange duur).*
 - *De weigering kan voorafgegaan worden door bv. een schoolafwezigheid omwille van ziekte, een gebeurtenis in omgeving, maar is geen voorwaarde.*
 - *De problematiek kan zich uitbreiden op andere domeinen (bv. vrije tijd), maar is geen voorwaarde.*
 2. *De moeilijkheden vertalen zich in klachten bij het vooruitzicht naar school te moeten gaan. Deze klachten verminderen/verdwijnen wanneer de jongere thuis mag blijven:*
 - *lichamelijke klachten (buikpijn, hoofdpijn, misselijkheid)*
 - *angstreactions gaande van het niet meer loslaten van de verzorgingsfiguur, angst voor alles wat met school te maken heeft (sociaal of prestatiegericht) en/of paniekaanvallen.*
 - *Hevig verzet is mogelijk bij verdere aandrang tot schoollopen*
 - *Mogelijks een negatieve en gelaten stemming, lusteloosheid, zich futloos voelen, het gevoel 'op' te zijn, sociaal isolement.*
 3. *De jongere is overwegend thuis en ouders zijn over het algemeen op de hoogte van de (aanhoudende) tegenzin of weigering om naar school te gaan of te blijven.*
 4. *Jongere en ouders hebben/hadden (initieel) de (onderliggende) wil om naar school te gaan maar het lukt niet. Onvermogen.*
 5. *Er is geen sprake van ernstig antisociaal gedrag zoals stelen, vandalisme buiten de weerstand van de jongere tegen de pogingen om naar school te gaan.*
 6. *Er is geen sluitende verklaring op dit onrustige moment waarom deze jongere niet naar school kan, zeker niet bij aanvang van de problematiek.*
- (boekje p 27 + Artikel 'Schoolweigering. Waarover spreken we - onderzoekswebsite' + Boek 'als schoollopen niet meer lukt - p 24-25)*

HO
GENT

*“Als je de klas zou binnenkomen
zal je niet weten over wie het gaat.
Tim valt niet op.
In de klas lacht hij, is hij guitig,
het is een gelukkige jongen.
Hij is niet opstandig,
doet wat we vragen, en is verstandig.
Hij haalt goede punten,
en moet er niet al te veel inspanning voor doen.
En toch... ”
(Klastitularis Tania)*

Onopvallende leerling. Ik wist het

niet.

1. Wat is schoolweigering

- (H)erkennen
- Onrust als basis
- Kenmerken

2. Hoe pak je het aan?

Angst voor de schoolpoort

Kenmerkend

- jongens = meisjes
- geen link met intelligentie of leerprestaties
- beginnende tienerjaren - overgang
- plots / gradueel - breekpunt
- SES niet, gezinscontext wel
- ASS & leerstoornis - grotere kwetsbaarheid
- 1-5% - onder de radar → à 5-16% klinische populatie
- Niet te onderschatten ⇒ asap signalen opmerken

+ Zie BOEK H1

**HO
GENT**

Na de eerste twee maanden in het middelbaar was het voor Boris moeilijk om nog op school te geraken en het schoolritme te volgen. Soms was hij een paar dagen afwezig of ging hij maar een paar uurtjes naar school. Boris begrijpt zelf niet wat er aan de hand is en kan hier moeilijk woorden voor vinden, hij vindt het zelf raar wat er gebeurt.*

Aandacht voor ALLE afwezigheden.

1. Wat is schoolweigering

- (H)erkennen
- Onrust als basis
- Kenmerken

Angst voor de schoolpoort

Signalen

- gedragsverandering
- emotionele onrust
- verlies van verlangen: *'zinloos/ niemand wacht op mij'*
- cognitie: laag zelfbeeld, faalangst en perfectionisme
- somatische klachten

⇒ samenbrengen van verschillende signalen vraagt om communicatie tussen verschillende betrokkenen

+ Zie BOEK H1

**HO
GENT**

CASUS BORIS

1. Wat is schoolweigering

- (H)erkennen
- Onrust als basis
- Kenmerken

2. Hoe pak je het aan?

Angst voor de schoolpoort

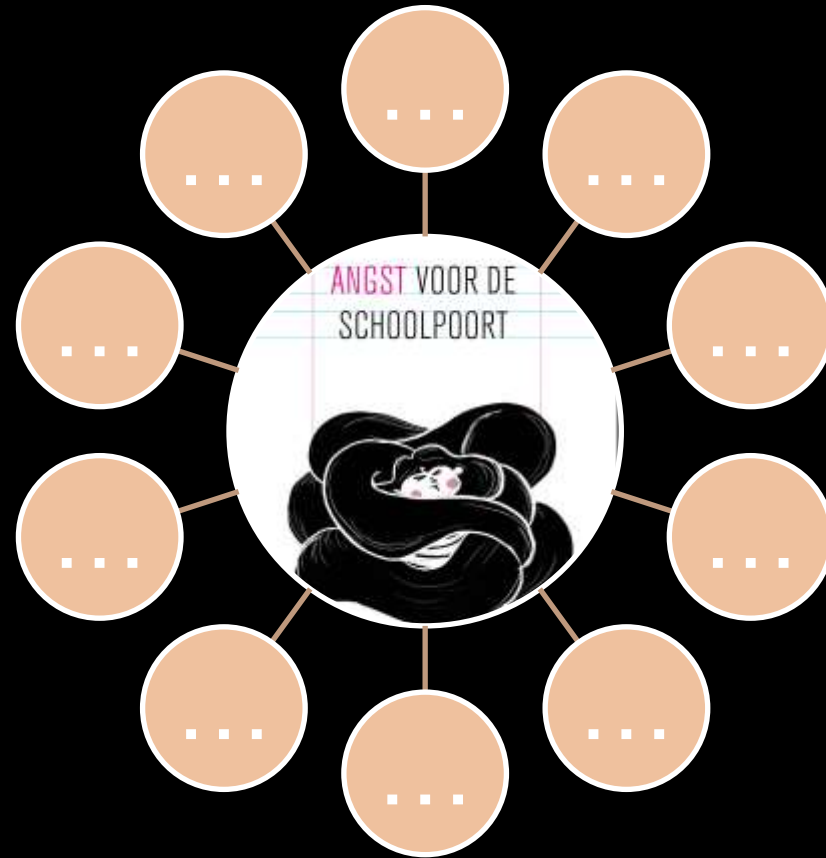
Risicofactoren

- transitiemomenten of grote veranderingen
- moeilijke relatie lIn-lkr
- minder gestructureerde schoolse momenten
- pesten, sociaal isolement en eenzaamheid
- leermoeilijkheden → laag zelfbeeld, faalangst, emotioneel lijden
- beperkte samenwerking school-thuis
- psychopathologie ouders

**HO
GENT**

1. Wat is Schoolweigering

2. Hoe pak je het aan?

**HO
GENT**

CASUS Tim
Verhaal leraar Tania

1. Wat is Schoolweigering

Angst voor de schoolpoort

2. Hoe pak je het aan

**Een aanpak die werkt,
start bij een goed begrip**

**HO
GENT**

CASUS BORIS

1. Wat is Schoolweigering

2. Hoe pak je het aan

Wie is er allemaal betrokken of op de hoogte? (school - gezin - andere)

LIn: ...

Ouders: ...

Klasgenoot A.: ...

Klasgroep: ...

Leerkracht X: ...

CLB: ...

Leerlingbegeleider: ...

Graadcoördinator: ..

Directeur: ...

1.6) Hoe kijkt ... naar de situatie?

**1. Wat is
Schoolweigering**

**2. Hoe pak je het
aan?**

1. Wat is Schoolweigering

2. Hoe pak je het aan

Wie doet al wat?
Wie kan wat nog doen?

1.7) Wat kan IK doen?

LIn: ...
Ouders: ...
Klasgenoot A.: ...
Klasgroep: ...
Leerkracht X: ...
CLB: ...
Leerlingbegeleider: ...
Graadcoördinator: ..
Directeur: ...

→ Maak groepjes (max4) per regio, verschillende rollen/functionies ←

1. Wat is Schoolweigering

2. Hoe pak je het aan

Wie doet al wat?
Wie kan wat nog doen?

1.7) Wat kan IK doen?
BESPREEK ALS TEAM ELKE AANWEZIGE ROL

LIn: ...
Ouders: ...
Klasgenoot A.: ...
Klasgroep: ...
Leerkracht X: ...
CLB: ...
Leerlingbegeleider: ...
Graadcoördinator: ..
Directeur: ...

→ Maak groepjes (max4) per regio, verschillende rollen/functionies ←

1. Wat is Schoolweigering

2. Hoe pak je het aan:

- Signalen
- Verbinding
- Spilfiguur
- Gemeenschappelijk e taal

Met welke vragen zitten jullie? Heb je er al over gesproken met een collega?

holpoort

Hoe verloopt die ochtend? Wat lukt goed en wat is lastig?

Was het lastig vanmorgen? Hoe verloopt zo'n ochtend voor jou?

Er valt een leerling op waar je weinig over weet.

Iemand die vaak afwezig is.

En wat nu?

Je bent wel vaker afwezig. Ik maak we wat zorgen. Lijkt me niet evident, niet?

Heeft iemand nog contact met ...?

Ik heb je al even niet gezien. Fijn dat je er vandaag bent!

**HO
GENT**

Boekje: Fase 1 : 1.2 Spreek met de lln en nadien ouders

1. Wat is Schoolweigering

Angst voor de schoolpoort

2. Hoe pak je het aan:

- **Signalen**
- **Verbinding**
- **Spilfiguur**
- **Gemeenschappelijke taal**

Wie doet al wat? Wie kan wat nog doen?	Wat kan <u>IK</u> doen?
<p>Fase 0:</p> <ul style="list-style-type: none">- Warm onthaal- Welkom!- Ankerfiguren, buddy's- Omgaan met pesten- Sturing en structuur + steun en begrip- Extra aandacht voor/vòòr de eerste schooldagen, en de eerstejaars- Onthaal van nieuwe IIn- Oog voor niet begeleide momenten- Hoe tonen we dat we open staan voor vragen/bezorgdheden?- Is er duidelijke communicatie naar ouders toe? Welke kanalen?- ...	<ul style="list-style-type: none">- Ken ik de leerlingen?- Kennen de IIn mij?- Voel ik me verbonden en omgekeerd? Hoe?- Kunnen IIn bij mij terecht? Op welke manier?- Ben ik duidelijk in wat IIn van mij mogen verwachten en wat niet?- Ben ik sensitief-responsief?- Hoe communiceer ik naar ouders?- Hoe werk ik aan een positieve relatie met IIn en ouders?- ...

1. Wat is Schoolweigering

Angst voor de schoolpoort

2. Hoe pak je het aan:

- **Signalen**
- **Verbinding**
- **Spilfiguur**
- **Gemeenschappelijke taal**

Wie doet al wat?

Wie kan wat nog doen?

Fase 1:

- Wie ligt vaak op het ziekenbedje?
- Wie kent het secretariaat goed als laatkomer, om vaak naar huis te bellen, vaak ziek voelen, ...?

Wat kan IK doen?

- Kijk ik naar alle afwezigheden ipv enkel de B-codes?
- Zit er een bepaalde systematiek in de afwezigheden?
- Opvallende gebeurtenissen voor een ommekeer?
- Vraag ik geregeld een overzicht van alle aan- en afwezigheden van mijn lln op? (lkr)
- Pols ik preventief of er lln zijn waar we weinig over weten, en die we weinig zien? (CLB)
- Is er connectie tussen de afwezige lln en de klasgroep?

BOEK H1 en 3 + Boekje: Fase 1 : 1.1 Signalen
opmerken

voelige

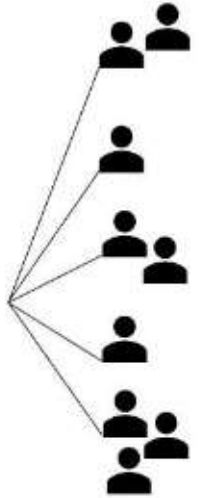
HO
GENT

1. Wat is Schoolweigering

Angst

2. Hoe pak je het aan:

- Signalen
- Verbinding
- Spilfiguur
- Gemeenschappelijk e taal

Boekje

voelige informatie

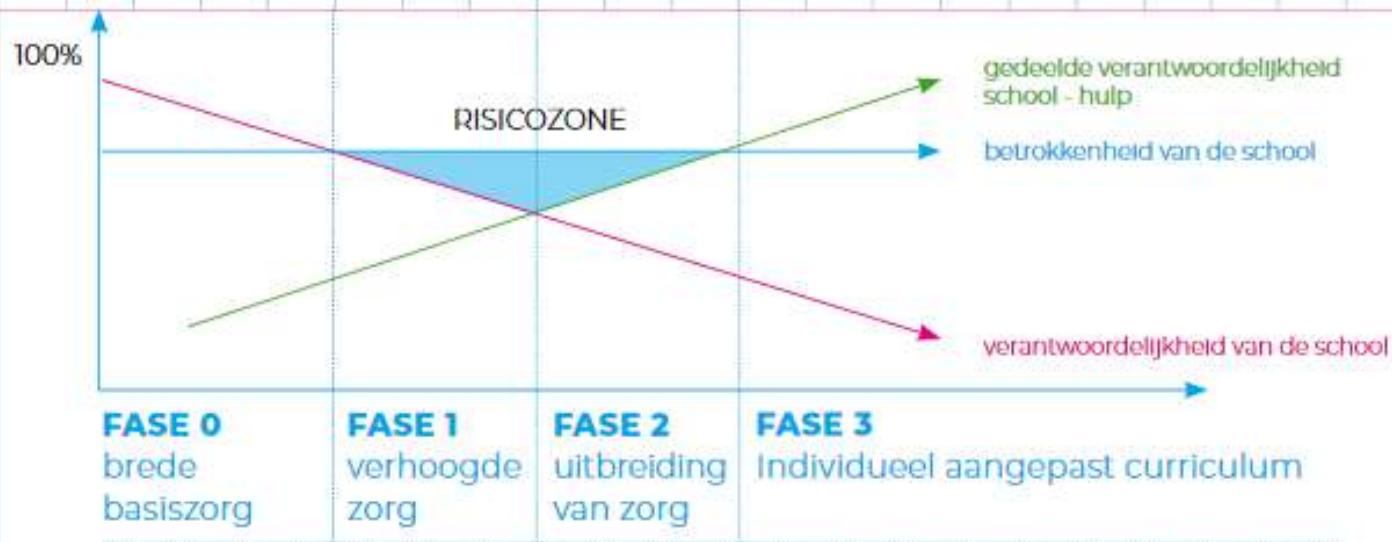
HO
GENT

1. Wat is Schoolweigering

Angst voor de schoolpoort

2. Hoe pak je het aan:

- Signalen
- Verbinding
- Spilfiguur
- Gemeenschappelijk e taal

De wijze van betrokkenheid kan veranderen naarmate de fasen vorderen, maar de idee blijft: **"Ik wil weten wat er leeft bij de jongere"**.

Boekje: Betrokkenheid behouden

**HO
GENT**

1. Wat is Schoolweigering

Angst voor de schoolpoort

2. Hoe pak je het aan:

- Signalen
- Verbinding
- Spilfiguur
- Gemeenschappelijke taal

Schoolweigering is meer dan leerstof missen

Boekje: 2.1.

voelige informatie

**HO
GENT**

1. Wat is Schoolweigering

Angst voor de schoolpoort

2. Hoe pak je het aan:

- Signalen
- Verbinding
- Spilfiguur
- Gemeenschappelijk
e taal

Terug naar school
Hoe langer iemand afwezig is,
hoe moeilijker de terugkeer.

Doc 'keuzeschema bij schoolopstart'

voelige informatie

**HO
GENT**

1. Wat is Schoolweigering

Angst voor de schoolpoort

2. Hoe pak je het aan:

- Signalen
- Verbinding
- Spilfiguur
- Gemeenschappelijke taal

	Wat is de huidige situatie?	Wat is er al gebeurd?	Wat is er nog nodig en wie kan daarbij helpen?
1. Situationele omstandigheden:	- +		
2. Contextuele omstandigheden:			
3. De klachten:			
4. Krachten en mogelijkheden:			

1. Wat is Schoolweigering

Angst voor de schoolpoort

2. Hoe pak je het aan:

- Signalen
- Verbinding
- Spilfiguur
- Gemeenschappelijke taal

Eerst klachten wegwerken en pas dan een schoolopstart?

Doc 'keuzeschema bij schoolopstart'

voelige informatie

**HO
GENT**

1. Wat is Schoolweigering

Angst voor de schoolpoort

2. Hoe pak je het aan:

- Signalen
- Verbinding
- Spilfiguur
- Gemeenschappelijke taal

Kiezen we voor een schoolopstart na een grondige taxatie?
(zie eerdere documenten en fase 1)

1.

Nee, nog geen schoolopstart

2.

Ja, terugkeer naar school

1.1

School thuis aanwezig maken

1.2

Kiezen voor een alternatief

2.1

Volledige terugkeer

2.2

Gefaseerde terugkeer

Doc 'keuzeschema bij schoolopstart'

GENT

1. Wat is Schoolweigering

Angst voor de schoolpoort

2. Hoe pak je het aan:

- Signalen
- Verbinding
- Spilfiguur
- Gemeenschappelijke taal

**Een klasgesprek als introductie na
een lange afwezigheid.**

Hoe doe je dat?

Boekje 2.4 Klasgesprek

voelige informatie

**HO
GENT**

1. Wat is Schoolweigering

Angst voor de schoolpoort

2. Hoe pak je het aan:

- Signalen
- Verbinding
- Spilfiguur
- Gemeenschappelijke taal

Wanneer bouw je een flexibel traject verder op van 1 dag naar meer?

Boekje 2.6 Veelgestelde vragen

voelige informatie

**HO
GENT**

1. Wat is Schoolweigering

Angst voor de schoolpoort

2. Hoe pak je het aan:

- Signalen
- Verbinding
- Spilfiguur
- Gemeenschappelijke taal

Wanneer word je dwingender in aanpak en wanneer beter niet?

Boekje 2.6 Veelgestelde vragen

voelige informatie

**HO
GENT**

1. Wat is Schoolweigering

Angst voor de schoolpoort

2. Hoe pak je het aan:

- Signalen
- Verbinding
- Spilfiguur
- Gemeenschappelijke taal

Hoe verbind ik?

veeleisend zijn én verwachtingen stellen: “er lukt altijd iets”

Inspiraties:

- Onderwijscentrum Gent - Autonomieversterkend en verbindend schoolklimaat
- Onderwijs Vlaanderen – Schoolbinding - een autoritatief schoolklimaat
- Schoolverzuim in Vlaanderen, Hoe maakt de school het verschil – Gill Keppens
- Klasse - Verbindend communiceren: 6 ezelsbruggetjes
- Klasse - “Schooluitval terugdringen begint ’s ochtends aan de schoolpoort”

HO
GENT

1. Wat is Schoolweigering

2. Hoe pak je het aan

Wie doet al wat?
Wie kan wat nog doen?

1.7) Wat kan IK doen?
BESPREEK ALS TEAM ELKE AANWEZIGE ROL

LIn: ...
Ouders: ...
Klasgenoot A.: ...
Klasgroep: ...
Leerkracht X: ...
CLB: ...
Leerlingbegeleider: ...
Graadcoördinator: ..
Directeur: ...

→ Maak groepjes (max4) per regio, verschillende rollen/functionies ←

1. Wat is Schoolweigering

Angst voor de schoolpoort

2. Hoe pak je het aan:

- **Signalen**
- **Verbinding**
- **Spilfiguur**
- **Gemeenschappelijke taal**

Do's

- Blijf betrokken, ook al is de IIn niet zichtbaar op school.
- Laat je ondersteunen door de professional
- Blijf verwachtingen stellen
- Bekijk vanuit verschillende perspectieven
- Erken ieders inzet: iedereen doet iets = Gemeenschappelijke taal
- Signalen asap opmerken
- Nadruk op communicatie en verbinding, niet op leerstof.

Don'ts

- Verbreek geen verbinding door doorverwijzing zonder betrokkenheid
- Langdurige alternatieven met verbroken verbinding vermijden.
- Sanctioneren werkt niet
- Ga niet te ver in de begeleiding als dit je petje te boven gaat
- Wacht niet op B-codes
- Zoek niet naar een oorzaak

ANGST VOOR DE SCHOOLPOORT

Schoolweigerig, een vorm van schoolafwezigheden, is moeilijk uit te leggen en komt vaker voor dan je denkt. Van 2017 t.e.m. 2020 voerde HOGENT een kwalitatief praktijkwetenschappelijk onderzoek uit naar schoolweigerig. Dit resulteerde in concrete tools ter ondersteuning van basis- en secundair onderwijs en wordt ook via dienstverlening aangeboden.

WERKEN MEELWERKT AAN DIT ONDERZOEKSPROJECT (2017-2020):

Gine Ameyne - KAREUS Hele
Agnès Birck - DUD HOGENT
Griet De Nys - DUD HOGENT
Nadine Van Sterckie - SW HOGENT
Francisca Van Drongelen - Social
Work HOGENT
Pietra Willeghien - HOGENT

LEZEN VAN DE ACTIEVE BONDROEP SCHOOLWEIGERING ZIJN:

HOGENT
De Eeuw - KAREUS Hele
RADAS - Crosslink
Netwerk Scholen tegen schooluitval
TOpunt Gent
Onderwijscentrum Gent
Herweert jeugdhoop Onderwijs C.V.
VIAZ vzw

Wie?

1 op 20 jongeren
evenveel jongens als meisjes
binnen alle onderwijsniveaus
SES van geen belang
GEEN verklaring waarom
risico groter bij ASS of
ADHD

WIST-JE-DAT...

- ... onrust een belangrijk kenmerk is van schoolweigerig
- ... schoolweigerig een vorm van schoolafwezigheden is
- ... de kritieke leeftijd de overgang naar secundair onderwijs is
- ... dit geen fenomeen van enkel deze tijd is, want de eerste beschrijvingen reeds in 1935 werden gevonden
- ... schoolweigerig ook foutief schoolfobie wordt genoemd
- ... schoolweigerig zelf ook een on gepaste term is, want deze jongeren willen wel naar school en weigeren niet!
- ... vroegdetectie en schoolbinding preventief werkt

DOEL

Wat kan je als
onderwijsprofessional
doen om
schoolweigerig aan te
pakken binnen elke fase
van het zorgcontinuüm?

"Ik kreeg telefoon van de school dat mijn dochter er niet was. Ze bleek in een bushokje te zitten, huiltend en kon alleen maar zeggen: 'Ik kan niet naar school... het gaat niet!'"

RESULTATEN & TOOLS

VORMINGEN EN MEER?

www.hogent.be/angstvoordeschoolpoort

RESEARCH CENTRE
FOR LEARNING
IN DIVERSITY

**HO
GENT**

**HO
GENT**

1. Wat is Schoolweigering

Angst voor de schoolpoort

2. Hoe pak je het aan:

3. Meer?

<https://gompel-svacina.eu/product/schoolweigering/>

**HO
GENT**

1. Wat is Schoolweigering

2. Hoe pak je het aan?

Interessante links:

- Onderzoekswebsite: www.hogent.be/angstvoordeschoolpoort met:
 - Het filmpje in 6 talen
 - Tool voor onderwijs
 - Artikel 'Schoolweigering: waarover spreken we?'
- Podcast '[Wat als je kind niet meer naar school durft](#)'
- Korte samenvatting van het onderzoeksproject 'Angst voor de schoolpoort' - <https://www.hogent.be/teatime/geestelijke-gezondheidszorg/> - klik op 'Angst voor de schoolpoort'
- Meer? Bekijk het [vormingsaanbod van ons onderzoekscentrum Learning in Diversity](#) (+ flyer)
- Vragen? Griet.DeNys@hogent.be

**RESEARCH CENTRE
FOR LEARNING
IN DIVERSITY**

**HO
GENT**

Met welk gevoel
ga ik na deze dag
naar huis?

Dit deel ik nog
graag: ...